

Aan de colleges van BenW
van de Utrechtse gemeenten

DATUM	30-11-2020	TEAM	BDO-BIN
NUMMER	821BE8D8	REFERENTIE	N.H. van Impelen
UW BRIEF VAN	-	DOORKIESNUMMER	06-25778986
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	nick.van.impelen@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	1. Brief JenV d.d. 3 november 2020 - Opgaven Huisvesting vergunninghouders en Opvang; 2. Documentatie rond de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen (6 bijlagen).	ONDERWERP	Provinciale Regietafel Migratie & Integratie: stand van zaken en verzoek tot inventarisatie

Geachte colleges,

Op 8 november 2019 is mij door de staatssecretaris van JenV gevraagd om in mijn rol als rijksheer de Provinciale Regietafel Migratie & Integratie (PRT, toen nog Regionale Regietafel geheten) te revitaliseren ten behoeve van het vraagstuk rondom extra opvanglocaties voor asielzoekers op de korte termijn. Sinds januari 2020 neemt uw burgemeester deel aan de PRT als overlegorgaan om vraagstukken rond asielopvang te bespreken.

Vervolgens ontving ik op 19 juni 2020 van de staatssecretaris van JenV een tweede brief met het verzoek de PRT per eind november 2020 een provinciaal plan voor de Uitvoeringagenda Flexibilisering Asielketen te laten opstellen, waarin de PRT moet aangeven hoe om te gaan met de vernieuwingen in het asielsysteem. Tenslotte stuurde de staatssecretaris van JenV en de minister van BZK op 3 november 2020 mij een derde brief met het verzoek de fors verhoogde taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders in 2021 (een verdubbeling ten opzichte van 2020) ook toe te voegen als onderwerp voor de PRT.

Met bovenstaande ontwikkelingen is de PRT inmiddels een overlegorgaan geworden waarop drie complexe en gerelateerde vraagstukken worden besproken. Middels deze brief willen we u graag meenemen in de stand van zaken en ontwikkelingen rondom de PRT, de opgaven waar we nu voor staan, en de structuur waarin we deze opgaven het hoofd gaan bieden. Tenslotte willen we u vragen mee te werken aan een tweetal inventarisaties, welke zullen dienen als essentiële informatiebronnen voor het verdere traject rond deze opgaven.

De stand van zaken en ontwikkelingen rond de PRT

De meest recente bijeenkomst voor de Provinciale Regietafel heeft plaatsgevonden op 26 oktober jl. en besprak de twee maatschappelijke opgaven rondom asielopvang die op dat moment al onderwerp van gesprek waren:

- de kortetermijnopgave om in de provincie Utrecht 417 plekken voor asielopvang te creëren;
- de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen, welke op de middellange termijn een flexibelere opvangcapaciteit voor asielzoekers en betere integratie van asielopvang en huisvesting van vergunninghouders voor ogen heeft.

Ook werd tijdens dit overleg door de landelijke programmamanager Uitplaatsing Statushouders van BZK, mw Griekspoor-Verdurmen een vooruitblik geworpen op de verhoogde taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders, en deelde burgemeester Naafs zijn ervaringen rondom de asielzoekerscentra binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Hierbij nodigde hij ook zijn collega's van harte uit om te bellen met vragen of langs te komen bij het AZC in Leersum. Bij deze bijeenkomst is afgesproken om de opgaven in twee regio's verder uit te werken, te weten de Regio Amersfoort en de U16 (inclusief de Utrechtse Foodvalley-gemeenten). Respectievelijk burgemeester Bolsius (Amersfoort) en wethouder Van Ooijen (Utrecht) zullen in beide regio's optreden als initiator van het gesprek.

In de brief van de staatssecretaris van JenV en de minister van BZK van 3 november jl. is de opgave rond de taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders ook formeel toegevoegd aan de vraagstukken die op de PRT dienen te worden besproken; op deze manier beoogt de Landelijke Regietafel (LRT) tot een integrale benadering van de opgaven voor asiel en huisvesting te komen. U vindt de brief als bijlage; hierin wordt ook gevraagd om de portefeuillehouders wonen en inburgering te laten aansluiten bij de PRT's. Deze koppeling en de urgentie van de vraagstukken was voor mij de reden om een Kopgroep PRT in te stellen met hierin burgemeester Bolsius en wethouder Tigelaar (Amersfoort), wethouders Van Ooijen en Diepeveen (Utrecht), gedeputeerde van Muilekom (provincie Utrecht, portefeuilles Wonen en Interbestuurlijk Toezicht huisvesting vergunninghouders), en mijzelf als voorzitter. Deze Kopgroep coördineert de vervolgstappen die we als gehele provincie zullen ondernemen om de drie opgaven het hoofd te bieden. Ter ambtelijke ondersteuning en voorbereiding is ook een Ambtelijke Werkgroep in het leven geroepen.

De drie opgaven rond asiel en huisvesting

Kortetermijnopgave (+417 plekken)

Rondom de kortetermijnopgave is de urgentie bijzonder groot: het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft aangegeven dat de bestaande opvanglocaties inmiddels vol zitten. Op het moment van schrijven is het COA op zoek naar locaties voor noodopvang, bijvoorbeeld in de vorm van hotels, conferentieoorden, of terreinen waar woonunits kunnen worden geplaatst. Vanuit het Rijk wordt benadrukt hoe groot het probleem hier is en dat er rondom deze opgave geen tijd meer is voor planvorming maar tijdelijke locaties zo snel mogelijk moeten worden gevonden. Tegelijkertijd zijn er binnen onze provinciegrenzen nog geen locaties gevonden, en dreigt de kortetermijnopgave door de andere twee opgaven in de marge van het gesprek te belanden. Wij willen u allen vragen te zoeken naar potentiële locaties en deze zo spoedig mogelijk bij het COA voor te leggen. De criteria die het COA meegeeft voor potentiële locaties zijn:

- een minimum van 100 plekken voor noodopvang, en een locatie op niet meer dan 10 kilometer van een bestaand asielzoekerscentrum (tenzij de locatie groot genoeg is voor eigen voorzieningen);
- op korte termijn beschikbaar, in het geval van noodopvang moet deze in de komende weken beschikbaar zijn;
- voor noodopvang kan niet worden gebouwd, voor kortetermijnopvang moet een locatie makkelijk verbouwd kunnen worden;
- noodopvang moet beschikbaar zijn tot juni 2021, kortetermijnopvang minimaal tot eind 2021.

Omdat de urgentie zo groot is en het tijdspeel zo kort, kan het in de komende weken voorkomen dat het COA u plotseling benadert met een potentiële locatie. Om een dergelijk initiatief voor te zijn is het essentieel hier als gemeente proactief in te handelen. Mocht het COA er in de komende weken niet in slagen met noodopvang de situatie het hoofd te kunnen bieden, dan volgen vormen van crisisopvang vergelijkbaar met de situatie rond 2015-2016. Ook willen we u vragen ons op de hoogte te houden van uw contact met het COA, zodat we waar

nodig een bijdrage kunnen leveren aan oplossingen. Dit kan via de secretaris van de Regietafel (Nick van Impelen, nick.van.impelen@provincie-utrecht.nl, tel. 06-25778986).

Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen (middellange termijn)

Voor de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen is aan de PRT gevraagd om tegen eind november een provinciaal plan op te stellen. Wij achten dit tijdspad niet realistisch en zullen dit meegeven aan het Rijk. Hierin staat de provincie Utrecht overigens niet alleen: de meeste provincies lopen in een vergelijkbaar tempo als het onze. Bij velen van u zullen de ervaringen met de vluchtelingen crisis rond de periode 2016-2018 nog in het achterhoofd meespelen, toen de golfbeweging leidde tot een noodzaak voor opschaling in korte tijd maar de slinking die daarop volgde leidde tot het stopzetten van goede initiatieven. Ook bij de huidige tekorten voor asielopvang lijkt er weer sprake te zijn van een golfbeweging.

Tegelijkertijd staat de PRT welwillend tegenover de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen, zeker wanneer we deze kunnen koppelen aan andere maatschappelijke opgaven op bijvoorbeeld het gebied van wonen of sociale cohesie. De Uitvoeringsagenda is namelijk precies bedoeld als antwoord op deze golfbewegingen in benodigde capaciteit. Door de creatie van een flexibele schil kan de capaciteit worden op- en afgeschaald afhankelijk van de toestroom van asielzoekers. Ook biedt de creatie van een flexibele schil mogelijkheden voor bijvoorbeeld (tijdelijke) woningen voor studenten of arbeidsmigranten. Verder zet de Uitvoeringsagenda in op een verbetering van het integratieproces voor kansrijke asielzoekers door hen zo veel mogelijk in de regio van hun toekomstige woonplaats op te vangen.

Wij stellen voor om voor de Uitvoeringsagenda een gedegen en gedragen aanpak op te zetten waarbij ook de gemeenteraden actief worden betrokken. We willen u vragen het gesprek rond deze aanpak in de komende weken te voeren binnen uw regio, en uw gemeenteraden hierin mee te nemen. In de bijlage van deze brief vindt u de toelichting op de Uitvoeringsagenda die het Rijk heeft meegegeven, zodat u een volledig beeld heeft van de opgave waar het Rijk ons voor heeft gesteld.

Taakstelling Huisvesting Vergunninghouders

In de brief van 3 november jl. waarschuwde de staatssecretaris en minister dat de landelijke taakstelling voor vergunninghouders in 2021 fors hoger zal uitkomen. Voor Utrechtse gemeenten gaat het in de eerste helft van 2021 om 1.051 vergunninghouders, een verdubbeling ten opzichte van 505 vergunninghouders in de tweede helft van 2020. Inmiddels is de uitsplitsing van de taakstelling per gemeente u ook toegekomen. In de brief worden ook een aantal vormen van ondersteuning bij deze opgaven aangeboden, met in het oog springend een financiële bonus bij tijdige huisvesting, en ondersteuning bij de creatie van tussenvormen voor huisvesting. Daarnaast wordt de mogelijkheid onderzocht om extra huisvesting van vergunninghouders (boven op de fors verhoogde taakstelling) af te trekken van de 417 plekken voor asielopvang die in korte termijn moeten worden gerealiseerd ('verevening').

Desondanks is het niet de verwachting van de Kopgroep dat deze vormen van ondersteuning voldoende zullen zijn om de taakstelling over 2021 te halen, zeker met de financiële situatie mede als gevolg van de coronacrisis in het achterhoofd. Daar komt bij dat de Kopgroep voorziet dat, gezien de woningnood bij veel Utrechtse gemeenten, andere kwetsbare doelgroepen ernstig in de knel komen met de nu gecreëerde opgave. De kleine inhaalslag die is gemaakt rondom de creatie van sociale huurwoningen gaat direct verloren. De andere kwetsbare doelgroepen (waarvoor geen harde afspraken gelden over aantallen) mogen niet ondergeprioriteerd worden. Een eerlijke verdeling tussen de doelgroepen is essentieel.

De door het Rijk geboden vormen van ondersteuning bieden hierbij wel aanknopingspunten om in gesprek te gaan over manieren waarop de opgave wél het hoofd kan worden geboden. Het is onze intentie om het gesprek met het Rijk hierover te voeren, hierin gesteund door uw kennis van de lokale situatie in uw gemeente. Daarvoor is het voor ons van belang inzicht te krijgen in de huidige situatie, kansen en bijbehorende hindernissen, en benodigdheden om deze kansen te verzilveren. We willen u verder vragen de woningcorporaties in uw gemeente te betrekken en ook uw gemeenteraden tijdig mee te nemen in dit proces.

Structuur voor de opgaven

In lijn met wat is afgesproken op de PRT van 26 oktober jl. zullen de inhoudelijke gesprekken rondom bovenstaande thema's voornamelijk worden gevoerd in regionaal verband. Hiervoor zullen de samenwerkingsverbanden Regio Amersfoort en U16 (inclusief de Utrechtse Foodvalley gemeenten) als overlegorgaan dienen. Dit is de beste plek waar deze gesprekken tussen gemeenten kunnen worden gevoerd. Bestuurlijk nemen burgemeester Bolsius en wethouder Van Ooijen het voortouw. De Kopgroep PRT coördineert de vervolgstappen die we als gehele provincie zullen ondernemen om de drie opgaven het hoofd te bieden, en zal een passende ondersteuning op dit proces organiseren. De regionale samenwerkingsverbanden bespreken deze vervolgstappen en de uitkomsten hiervan inhoudelijk, waarna deze op de Provinciale Regietafel weer samen komen. Ambtelijk geschiedt de coördinatie vanuit de secretaris van de PRT via de Ambtelijke Werkgroep PRT, en de verdere inhoudelijke samenwerking via de structuren van de regionale samenwerkingsverbanden.

De provinciale organisatie heeft een driedelige rol ('drie petten') rond deze opgaven voor asielopvang en huisvesting. Allereerst voert de provincie ambtelijk de coördinatie van de PRT via de secretaris van de PRT. Ten tweede kan de provincie binnen de portefeuille Wonen (met als portefeuillehouder gedeputeerde Van Muilekom) via het Programma Versnelling Woningbouw bijdragen aan oplossingen rondom de huisvestingsopgave. Ten derde heeft de provincie een formele rol op het gebied van Interbestuurlijk Toezicht (IBT, portefeuillehouder gedeputeerde Van Muilekom) rondom de huisvesting van vergunninghouders. Mijn eigen rol is tweeledig: in mijn positie als rijksheer (en daarmee als vertegenwoordiging van het Rijk) ben ik voorzitter van de Provinciale Regietafel en de Kopgroep PRT, en als vertegenwoordiging van de provincie zal ik het gesprek met het Rijk aangaan als het gaat om het wegnemen van hindernissen en verkrijgen van benodigdheden om kansen rondom de drie opgaven te verzilveren. In deze laatste rol wil ik u vragen mij in stelling te brengen middels een tweetal inventarisaties.

Verzoeken tot inventarisatie

Vormgeven van de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen

Om de asielopgave voor de middellange termijn vorm te geven en tegemoet te komen aan het verzoek van het Rijk willen we u vragen een inventarisatie te doen van potentiële locaties voor opvanglocaties voor asielzoekers. Hierin vragen we u ook om mee te nemen welke potentiële locaties geschikt zijn voor welk type opvanglocatie. De Uitvoeringsagenda maakt een onderscheid tussen zogenaamde Satellietlocaties en Regionale Opvanglocaties (ROL), waarbij de ROL dienen als opvang voor vergunninghouders die nog niet zijn uitgeplaatst en asielzoekers met een grote kans op een verblijfsvergunning. In de meegestuurde bijlagen vindt u een verdere toelichting op de Uitvoeringsagenda, het op te stellen provinciaal plan, en het toekomstbeeld van asielopvang. Hierbij willen we graag benadrukken dat het Rijk een Ondersteuningsarrangement aanbiedt voor hulp bij het inrichten van het provinciaal plan. Het Ondersteuningsarrangement dient als kennis- en informatieloket, kan helpen met de uitwerking van de kaders voor, en praktische ondersteuning bieden bij het opstellen van het provinciaal plan. Verdere informatie en contactgegevens vindt u in de bijlage 'Ondersteuningsarrangement Uitvoeringsagenda'.

Een terugkomende hindernis bij voorstellen voor potentiële locaties voor asielopvang is de omvang voor dergelijke locaties: formeel houdt het COA hier vast aan een minimum van 150 plekken, waar dit door de Utrechtse gemeenten vaak juist als een te grote hoeveelheid wordt gezien. Daarnaast zijn eerdere gesprekken stukgelopen op andere beperkingen of hindernissen. We willen u daarom vragen in uw inventarisatie twee sporen op te nemen: enerzijds de potentiële locaties wanneer de voorwaarden zoals deze zijn meegegeven door de Uitvoeringsagenda volledig worden meegenomen, anderzijds de locaties waar u potentie in ziet maar die niet (volledig) aan de voorwaarden voldoen. Voor dit tweede spoor willen we u verder vragen om ook op te nemen op welke manier de potentiële locatie niet voldoet, en wat er nodig is om deze kans op een locatie voor asielopvang te verzilveren. Deze informatie zal helpen in het verdere gesprek met het Rijk en het COA.

In lijn met de eerdergenoemde structuur rond de opgaven voor de PRT willen we u vragen om bovengenoemde inventarisatie inhoudelijk te delen en te bespreken bij het samenwerkingsverband in uw regio. De op deze

manier verzamelde inventarisatie per regio zullen wij dan bij de eerstvolgende Provinciale Regietafel bundelen. Hiervoor is het belangrijk dat deze inventarisatie per regio eind januari voltooid is.

Inventarisatie kansen voor huisvesting vergunninghouders

Naast de opdracht voor asielopvang willen we u ook vragen een inventarisatie te maken van potentiële locaties en initiatieven voor de huisvesting van vergunninghouders, en wat er nodig is om deze locaties en initiatieven te realiseren. De structuur is hier vergelijkbaar, maar het doel anders: de uit deze inventarisatie voortvloeiende informatie moet leiden tot een lobbydocument waarmee we het gesprek aan kunnen gaan met het Rijk. Omdat de gemeenten een formele taak hebben tot huisvesting zal in eerste instantie moeten worden gekeken hoe ver de Utrechtse gemeenten komen in hun taakstelling als er geen verdere ondersteuning vanuit het Rijk wordt geboden. Daarom stellen we een dubbele inventarisatie voor: een nulmeting die laat zien hoe ver de Utrechtse gemeenten komen zonder verdere ondersteuning, en een tweede overzicht met kansen en de benodigdheden om die kansen te verzilveren. Deze benodigdheden kunnen bestaan uit een koppeling met andere maatschappelijke opgaven, ondersteuning in de financiering, of flexibele opties voor huisvesting van vergunninghouders (bijvoorbeeld in de vorm van tussenvoorzieningen, tuvo's).

Ook voor deze inventarisatie van initiatieven en kansen willen we u vragen deze inhoudelijk te delen en te bespreken bij het samenwerkingsverband in uw regio. Deze informatie zal dan bij de eerstvolgende Provinciale Regietafel worden gebundeld tot een lobbydocument welke wij mee zal nemen in het verdere gesprek met het Rijk rond de taakstelling voor huisvesting van vergunninghouders. Daarnaast zullen we de gebundelde informatie ook meegeven aan het provinciale Programma Versnelling Woningbouw, zodat ook de provincie het verdere traject rondom huisvesting kan ondersteunen. Graag zouden we u willen vragen ook deze inventarisatie per regio voor eind januari te voltooien.

Tot slot

Met bovenstaande informatie vertrouwen wij erop u voldoende te hebben geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom de Provinciale Regietafel, de opgaven die voor ons liggen, en de aanpak die we vanuit de Kopgroep PRT voorstellen om deze opgaven het hoofd te bieden. Graag zien wij de burgemeesters en portefeuillehouders in het nieuwe jaar bij de Provinciale Regietafel; in de tussentijd wensen wij u veel succes met de aan u gegeven opdrachten. Mocht u naar aanleiding van bovenstaande informatie nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met de secretaris van de Provinciale Regietafel (Nick van Impelen, nick.van.impelen@provincie-utrecht.nl, tel. 06-25778986).

Met hoogachting,

mede namens burgemeester
in de gemeente Amersfoort,
Lucas Bolsius,

en de wethouder van asiel en integratie
in de gemeente Utrecht,
Maarten van Ooijen,

de commissaris van de Koning
in de provincie Utrecht,

Hans Oosters